Cholnoky Jenő (1870-1950)

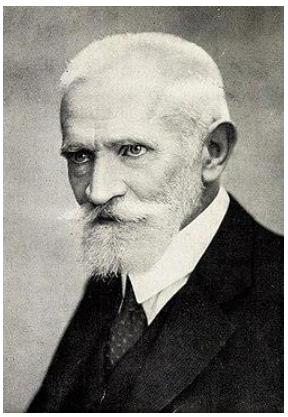

<u>Élete</u>: a magyar geográfia jelentős alakja, Veszprémben született 1870. július 23-án. A mérnöki diploma megszerzése után 1892-ben a Műegyetem vízépítési tanszékén kapott állást. Lóczy Lajos nemzetközi hírű földrajztudós mellett asszisztens a Tudományegyetem földrajzi tanszékén, s ajánlásával Cholnoky 1896-ban Kínába ment tanulmányútra. Két év alatt feldolgozta a Jangce deltavidékek hidrográfiáját, felfedezett egy nagy lávamezőt Mandzsúriában, és a néprajztudomány számára is értékes anyagot gyűjtött. 1905-től a kolozsvári Tudományegyetem professzora, a földrajzi tanszék vezetője. Magas színvonalra emelte az egyetemi oktatást, tanulmányozta és leírta Erdély természeti viszonyait. Az MTA 1920-ban levelező tagjává választotta, majd a budapesti Tudományegyetem tanszékvezető tanára lett. Tőle származik a folyók szakaszjellegének elmélete. 1950. július 5-én hunyt el Budapesten. A Századfordító magyarok című sorozatban dokumentumfilm készült életéről.

<u>Történet</u>:

Az eredetileg keletkutatásra szerveződött, 1910-ben megalakult Turáni Társaság (Magyar Ázsia Társaság) elnökségének tagja volt. A mozgalom céljául a magyarság ősi gyökereinek feltárását jelölték meg. Az I. világháború után drámaian megváltozott politikai helyzetben heves vita bontakozott ki a társaságban a turáni fogalom értelmezéséről, így előbb a Teleki vezette, a tudományos kutatást előtérbe helyező Kőrösi Csoma Társaság vált ki, majd 1920-ban megalakult a Magyar Turán Szövetség, mely utóbbi „nagyvezérévé" Cholnokyt tették meg. Ez céljaiban nem tért el jelentősen a Turáni Társaság által megfogalmazott alaptételektől (a turáni népek megismertetése, a velük való együttműködés kialakítása stb.), de értelmezésében és eszközeiben jóval radikálisabb volt. 1923-ban visszatért az anyaszervezetbe, amely jórészt változatlan programmal, a régi, erősen konzervatív turanizmus jegyében folytatta működését. *Hazánk és népünk egy ezredéven át* című, nagy nemzetközi érdeklődést kiváltó könyve után állítólag Nobel-díjra is fölterjesztették, de stockholmi személyes előadásának meghallgatása után visszakoztak, mondván: ilyen „nacionalista" tudós nem illik bele abba a kozmopolita világba. 1949-ben az új, kommunista kurzus pedig itthon is megvonta akadémiai tagságát, a Magyar Földrajzi Társaság (amelynek elnöke volt) felszámolásával együtt.

<u>Idézet tőle</u>: *„Mi turisták is legyünk ilyenek. Mi rajongjunk a természetért, mint Eötvös Loránd, de kövessük az ő példáját abban is, hogy a szabad természetben felüdült lelkünk munkaképességét használjuk föl a tudomány, vagy a művészet, vagy a közügyek szolgálatára, de mindig és mindenekfölött édes hazánk védelmére és fölvirágoztatására, hogy szabad hazában, szabad természetben borulhassunk le a Mindenható előtt!"*

„A Magyarországi Turán-Szövetség meg akarja tanítani a magyar embert arra, hogy a magyar turáni eredetű nép, büszke lehet eredetére, nem jött-ment, bizonytalan eredetű néptöredék, hanem ősi nyelven beszél dicsőséges történelemről, hazaszeretetről és művelt lelkű emberszeretetről. (…) Turániak vagyunk! És a turániakkal szövetkezve újra akarjuk építeni Szent István, Szent László, Nagy Lajos, Hollós Mátyás békés, boldog birodalmát." Cholnoky Jenő: A Magyarországi Turán-Szövetség. A turáni gondolat és a turáni népek ismertetése, a szövetség célja. Budapest, 1922 Forrás: https://www.cholnoky.ro/content/view/75/124/lang,hu/ Kép (jobb oldali: FOTO:Fortepan — ID 20066)